

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Заместник-министър на земеделието и храните

25.8.2025 г.

X 0403-165/25.08.2025

Signed by: Pepa Ivanova Tsoneva

ДО

Г-Н ВИКТОР АТАНАСОВ

ЗАМЕСТИК-МИНИСТЪР НА ОКОЛНА СРЕДА И ВОДИТЕ

НА ВАШ РЕГ. № 95-00-5898-18/23.07.2025 г.

КОПИЕ ДО

Г-Н АСЕН МАРКОВ

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР

ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ПО ГОРИТЕ

Относно: становище по задание за определяне на обхвата и съдържанието на доклад за екологична оценка (ЕО) на проект на Интегриран национален план в областта на енергетиката и климата (ИНПЕК) на Република България

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН АТАНАСОВ,

В Министерство на земеделието и храните (МЗХ) постъпи Ваше писмо с рег. индекс 0403-165/30.07.2025 г. на МЗХ за изразяване на становище по задание за определяне на обхвата и съдържанието на доклад за ЕО на проект на Интегриран национален план в областта на енергетиката и климата на Република България – актуализация 2024 г. и схема за провеждане на консултации с обществеността, заинтересованите органи и трети лица, които има вероятност да бъдат засегнати от плана. Относно Заданието за определяне на обхвата и съдържанието на Доклад за ЕО на проект на ИНПЕК, бележките се припокриват в определена част с тези от Плана.

Във връзка с горепосоченото, може да бъде изразено следното становище:

По т. 1.2.1 Национални общи и конкретни цели на ИНПЕК, подточка 1.2.1.1 Измерение „Декарбонизация“, Емисии и поглъщане на парникови газове

Посочено е, че горският сектор е основната категория, която допринася за премахването на парниковите газове. Според приетата на Европейския съвет на 10 декември 2020 г. цел за постигане на климатична неутралност на Съюза до 2050 г. и рамков акт, гарантиращ участието на всички сектори в постигането на двете климатични цели, в т.ч. намаляване на емисиите на ЕС от „поне 55%“ до 2030 г., следва усилията на всички сектори да бъдат насочени към намаляване на вредните емисии и поглъщане на парниковите газове.

В същата подточка 1.2.1.1 е споменато, че основната причина за спада в усвояване на емисии от парникови газове от горските територии е наблюдаваният спад в темпа на ръст на горите, като се има предвид средната им възраст. През последните години се увеличава дела на старите гори, в т.ч. чрез налагане на ограничения за извеждане на възобновителни сечи в зрелите високостъблени гори, ползване от горите във вододайни зони и др., което противоречи на поставените цели на Европейския съвет. Данните от инвентаризацията, която се извършва в горите през период от 10 години, показват, че тази средна възраст се повишава с всяка изминала година, тъй като планираното ползване е значително по-малко от прираста от горите и никога не се изпълнява на 100%.

При отчитане на значимостта на горския сектор като отрасъл, от който зависи от най-голяма степен премахването на парниковите газове, следва да се дефинират цели и планират мерки, в т.ч. и в заданието за определяне на обхвата и съдържанието на Доклад за Екологична оценка на проекта на ИНПЕК, които включват не само увеличаване на дела на сечите в зрелите гори, но и се планира повишаване нивото на мониторинг в горите и ефектът им върху парниковите газове.

В т. 1.2.2.1. Измерение „Декарбонизация“, сектор Селско стопанство е упоменато изгарянето на стърнища и други растителни остатъци в земеделските земи, като е необходимо да се добавят дейности като косене, обработка на земеделски територии и др. с цел недопускане на палене на пасища и ливади, съответно възникване на полски и горски пожари.

За т. 2.1. Текущо състояние на околната среда, в т. 2.1.7. Състояние на растителността, описанието на горите изтъква определени проблеми, които трябва да се разрешат. Необходимо е да се наблегне на действително доброто състояние на българските гори, включително и на фона на останалите страни от Европейския съюз и съответно голяма част от действията и мерките, които ще се предприемат, да са насочени към запазване и подобряване на състоянието на горите, което ще спомогне още повече за запазване на биологичното разнообразие.

В т. 2.1.8. Състояние на животинския свят е записано „Много от животинските видове са обект на стопански интерес, което води до намаляване и застрашаване на популациите на голяма част от тях.“. Популациите на повечето видове с ловностопанско значение се поддържат в добро състояние, като на основните ловностопански видове

популациите трайно се увеличават. Предвид това, в Заданието насоката трябва да бъде към продължаване на тенденцията за устойчиво управление и поддържане на добро състояние на популациите.

По т. 2.2. Измерение „Енергийна ефективност“ от Интегрирания план. iii. Ако е приложимо, други национални цели, включително дългосрочни цели или стратегии и секторни цели, както и национални общи цели в области като енергийната ефективност в транспортния сектор и по отношение на отоплението и охлаждането.

Записано е, че „се увеличава количеството дървесина (дърва за огрев), която се изгаря нискоефективно“, като са представени данни за използването на дървесина за производство на енергия като сравнение между количествата през 2011 и 2021 година. От съпоставянето на данните всъщност ясно се вижда намаляване на дела на дървата, използвани за отопление. През 2021 и особено 2022 г. делът на дървата, които се използват за отопление беше завишен, основно поради пандемията от COVID-19 и войната в Украйна. След този период се наблюдава съществено занижаване на търсенето на дърва за огрев. Относно написаното за неефективно изгаряне на дървата, не се разбира какво се има предвид под това – че се горят дърва с висока влажност или друга причина?

По т. 3.1.1. Емисии и поглъщане на парникови газове, i. Политики и мерки за изпълнение на целите съгласно Регламент (ЕС) 2018/842, посочени в точка 2.1.1, и политики и мерки за съобразяване с Регламент (ЕС) 2018/841, с които се обхващат всички основни източници и сектори за засилване на поглъщанията, с идея за дългосрочната визия и цел за икономика с ниски нива на емисии и постигане на баланс между емисии и поглъщания в съответствие с Парижкото споразумение.

В сектор „Земеползване, промяна в земеползването и горско стопанство“ (ЗПЗГС) в Плана за действие към националната стратегия за адаптация към изменението на климата са предвидени адаптационни мерки в сектор „Гори“. Тези мерки трябва да се приоритизират с насока предотвратяване възникването и разпространението на горски пожари, както и мерки за по-ефективно потушаване на горски пожари и възстановяване на нанесените щети. При разработването на пространствено обвързани модели за риска от природни нарушения е подходящо да се вземат предвид районите, в които се наблюдава най-голямо изменение в климатичните условия, големината и видът на горските масиви и релефът, на който са разположени, което би спомогнало при възникване на пожар в или в близост до обширни горски масиви и пресечени терени да се насочва по-голям ресурс за навременно потушаване. Определянето на районите с най-бързо променящ се климат ще спомогне и за избора на дървесни видове и схеми за залесяване в засегнати горски територии.

По т. 4.2.1 Емисии и поглъщане на парникови газове, i. Текущият дял на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия, а също и в различите сектори (топлинна енергия и охлаждане, електрическа енергия и транспорт), както и за всяка технология във всеки от секторите.

В сектор ЗПЗГС са представени данни, показващи значително намаляване на

поглъщането на CO₂ от горите, спрямо стойностите от 1988 г. Както е посочено по-горе, това намаляване се обвързва основно с увеличаването на средната възраст на горите и на намаляване на темпа на растеж. При определянето на общото поглъщане на въглерод от горите подходящо е да се направи и съпоставка между площта и запаса на горите тогава и сега. Необходимо е да се отчете и една от най-съществените причини за увеличаване на средната възраст, а именно значителните площи от горските територии, които попадат в защитени територии, наложените режими, забрани и ограничения.

Принципна бележка по отношение на начина на подбор на места в границите на държавните горските територии (ДГТ), с оглед на последващо поставяне и изграждане на фотоволтаични централи и ветрогенератори за производство на електрическа енергия. Целесъобразно е да бъде изключена възможността за поставяне на такъв тип централи или прилежаща инфраструктура на лесопригодни терени или такива с наличие на „гора“ по смисъла на Закона за горите, с оглед осъществяване на превенция по отношение на възможността за последващо намаляване на лесистостта на дадена община, вкл. запазване на възможността за последващо възобновяване на гори на подобни терени. По аналогия на процедурите в земеползването, за подобни цели следва да бъдат предоставени единствено горски територии, непригодни за лесовъдско ползване. При липса на целесъобразност от осъществяване на инвестиционното намерение в границите на ДГТ, следва да бъдат потърсени друг вид собственост терени в съседство. Същото се отнася и за рехабилитация или реконструкция на съществуващите електроенергийни и електропреносни съоръжения и инфраструктура. При избора на подходящи терени в границите на ДГТ, държавните горски и ловни стопанства следва да бъдат финансово възмездени чрез определен механизъм, базирайки се на стойността на очакваните приходи от продажба на „зелена енергия“ и непреките екологични ползи в резултат на спазване на общоевропейските насоки, изключвайки механизма за залесяване на компенсаторни площи по реда на Закона за горите.

Описано е и че „изграждането на нови централи, използващи вятърна и слънчева енергия, и биомаса ще се реализира на пазарен принцип и без предоставянето на инвестиционна или оперативна финансова подкрепа“. Може да се добави текст, касаещ извършването на анализ на изградените мощности и въз основа на този анализ да се посочат ориентировъчно местата на изграждане на нови централи. Съответно, местата на ТЕЦ за биомаса могат да се определят в зависимост от наличието на подходящи ресурси (дървесина, селскостопанска отпадъци). В районите с възобновяеми източници могат да се предвидят ТЕЦ на биомаса и/или природен газ, едните да произвеждат ток през деня, а другите през нощта. За изграждането на топло-електрически централи, които работят с биомаса, ще са необходими по-големи инвестиции, които по-трудно могат да бъдат реализирани от държавни или частни юридически лица. Изграждането на нови централи на биомаса следва да се разглежда отделно от тези, които използват вятърната и слънчевата енергия, тъй като за последните две е необходимо единствено изграждане и поддръжка, но за да функционира една централа на биомаса е необходимо

непрекъснатото ѝ зареждане със суровина, както и нейното транспортиране, обработка и т.н. Горският сектор не е използвал средства от бюджета за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници към настоящия момент и е подходящо политиката в това отношение да се промени, за да може най-големият фактор за намаляване на парниковите газове (горите) да допринася за поставените цели в максимална степен.

Към възможностите за „предлагане на подобрени процедури за издаване на разрешителни за следните стратегически нетно нулеви технологии, които да засилят интереса у инвеститора:“ да се добави възможност и за инсталации за производство на енергия от източници за преработка на горска биомаса.

Във връзка с предходното, по Програма „Възобновяема енергия, енергийна ефективност, енергийна сигурност“, финансирана по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство, с общ бюджет в размер на близо 33 млн. евро, ще бъдат финансирани проекти, свързани с подобряване на енергийната ефективност и използването на енергия от възобновяеми източници. Държавните предприятия по чл. 163 от ЗГ е необходими да бъдат допустими кандидати по тази програма с приоритет предвид сериозния проблем, който се наблюдава с липсата на пазар на дървесина, покачването на средната възраст на насажденията, респективно намаляването на способността им да влияят върху ефекта на парниковите газове и промените в климата. Следва да се отчете и очакваното значително количество на дървесина, която ще се „реализира“ при извеждането на належащи сечи за трансформация на иглолистни култури в незадоволително или лошо състояние, което количество от една страна ще може да осигури дългосрочно предоставяне на необходимата суровина за производство на енергия, а от друга страна – извеждането на подобни лесовъдски мероприятия се очаква да има значителен положителен ефект върху намаляването на пожарната опасност, особено в долния лесорастителен пояс.

При следваща актуализация на ИНПЕК следва да се направи хоризонтална взаимовръзка/демаркация с друга съществена за сектора политика (все още в процес на разработване) – Националният план за възстановяване на природата.

С уважение,

8/25/2025

X

ИНЖ. СТОЯН ТОШЕВ

ЗАМ.-МИНИСТЪР

Signed by: Stoyan Tsankov Toshev